

24. 10. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Omezení svéprávnosti u osoby ve vegetativním stavu

Řízení o omezení svéprávnosti podle ust. § 34 a násl. zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“) předpokládá určitou míru součinnosti posuzované osoby. Požadavek na součinnost osob, které jsou ve vegetativním stavu (tzv. apalický syndrom – těžké postižení kůry mozkové či subkortikálních struktur, přičemž je zachována funkce mozkového kmene; laicky řečeno kóma), přináší ale komplikace a soudy s těmito osobami neumí vždy vhodně pracovat.

K Okresnímu soudu v Příbrami byl v prosinci roku 2015 podán návrh na omezení svéprávnosti osoby (manžela navrhovatelky), který po pádu ze schodů byl již několik měsíců ve vegetativním stavu a dle lékařských zpráv z několika renomovaných lékařských zařízení (zejména fakultní nemocnice) bez možnosti pozitivní změny zdravotního stavu. U pacienta bylo zjištěno trvalé poškození mozku.

Navrhovatelka s ohledem na přístup třetích subjektů (nejen pojišťovny, ale např. i dodavatelů elektrické energie, vody, apod.), které jí přes existenci SJM odmítly sdělit byt' výši nedoplatku elektřiny na nemovitosti vlastněné s manželem, a který navrhovatelka chtěla uhradit, byla nucena požádat o omezení svéprávnosti svého manžela a o své jmenování opatrovníkem.

Výlučně místně příslušným soudem k řízení o omezení svéprávnosti je okresní soud, v jehož obvodu je zdravotní ústav, ve kterém se posuzovaný nachází. Již tato na první pohled logická právní úprava nemusí být pro všechny situace vhodná. Přestože je pochopitelná snaha o to, aby posuzovaná osoba měla svůj soud blízko, tak v případě apatického stavu tento důvod pro určení místní příslušnosti odpadá a nakonec se může stát, že místně příslušným je soud, v jehož obvodu se posuzovaný jen velmi krátce nacházel. Následně nejen opatrovník, navrhovatel, ale i soud samotný v dalších stádiích řízení mají svou činnost v případě přemístění posuzovaného velmi ztíženou. Přestože ve shora zjednodušeně popsaném konkrétním případě byly všechny osoby informovány, že místní příslušnost podle ust. § 34 ve spojení s § 43 odst. 1 ZŘS je pouze dočasná, a do nařízení jednání dojde k změně umístění posuzovaného, muselo celé řízení proběhnout u soudu, který neměl na projednávanou věc žádnou bližší vazbu. Přestože dle důvodové zprávy má současná právní úprava za cíl „nejrychlejší zásah a procesní ekonomii soudního řízení“, v důsledku k tomu ne vždy dochází. Výlučná místní příslušnost vylučuje operativně zvolit jiný, vhodnější místně příslušný soud.

Přestože Okresnímu soudu v Příbrami byla předložena kompletní zdravotní dokumentace posuzovaného, a i v samotném návrhu na omezení svéprávnosti a jmenování opatrovníka byl podrobně zdravotní stav posuzovaného vylíčen (kóma s odebráním části lebky a trvalým poškozením mozku), nařídil soud, aniž by učinil jakékoliv jiné kroky (s výjimkou jmenování opatrovníka), jednání, ke kterému předvolal navrhovatelku, jejího právního zástupce a opatrovníka pro soudní řízení (sestru

posuzovaného). Právě s ohledem na výlučnou, ale nevhodnou, místní příslušnost přitom všichni na jednání cestovali desítky kilometrů. Posuzovaný se v té době nacházel ve zdravotnickém zařízení v Praze. Při prvním jednání, Okresní soud v Příbrami jmenoval soudního znalce za účelem vypracování znaleckého posudku a po pěti minutách jednání odročil. Ponechám-li stranou procesní ekonomii ve vztahu ke všem zúčastněným osobám i soudu, tak soud povinnost nechat vypracovat znalecký posudek neměl. Povinností soudu dle ust. § 38 ZŘS je pouze znalce vyslechnout, přičemž Dávid hovoří dokonce o pouhém stanovisku znalce.[1] Je pochopitelný postoj soudu, který si odkazem na znalecký posudek zajišťuje alibi pro své rozhodnutí, ale i přesto považuji za nadbytečné pokládat znalci otázku, zda člověk nacházející se v kómatu je schopen porozumět důsledkům svého zvolení v rámci pasivního výkonu volebního práva, či zda je s to jednat s úřady při realizaci práv z důchodového pojištění.

Přestože ve vztahu k znaleckému posudku soud jednal až nad rámec svých povinností, zcela nenaplnil jiné povinnosti stanovené v ust. § 55 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník ve spojení s ust. § 38 odst. 1 a 2 ZŘS.

Soud může upustit od výsledku posuzovaného, nelze-li tento provést. S tímto se soud v odůvodnění rozhodnutí poměrně kvalitně vypořádal, nicméně zcela opomněl aspekt nutnosti posuzovaného zhlédnout. Povinnost zhlédnout posuzovanou osobu je upravena duplicitně v hmotně i procesně právní úpravě a není možné se této povinnosti postupem podle ust. § 38 odst. 2 ZŘS jako v případě výsledku posuzovaného vyhnout. Zhlédnout posuzovanou osobu přitom musí soud před svým rozhodnutím. Zhlédnutí by primárně nemělo proběhnout v soudní síni, ale v prostředí, kde se posuzovaný zcela běžně vyskytuje a kde se chová přirozeně.[2] Pro zhlédnutí se přitom nabízí postup podle ust. § 18 ZŘS, v rámci kterého může soud provést dokazování i mimo soudní budovu a mimo obvyklou úřední dobu soudu. Okresní soud v Příbrami tuto možnost nevyužil, posuzovaného žádným způsobem nezhlédl, vycházel pouze z informací předložených navrhovatelkou (podrobné lékařské zprávy, výslech navrhovatelky jako manželky, sdělení opatrovnice – sestry posuzovaného) a ze znaleckého posudku a výsledku znalce. Při ústním odůvodnění rozhodnutí soud sdělil, že se nepojede na posuzovaného podívat, protože má jeho stav postavený najisto, a protože posuzovaný se již nenachází ve zdravotnickém zařízení, které by bylo v obvodu Okresního soudu v Příbrami. Výlučná místní příslušnost, kterou se musela navrhovatelka v době podání návrhu řídit, a to přestože věděla, že je pouze krátkodobá a pro všechny zúčastněné osoby nevýhodná, tak v důsledku vedla i k odůvodnění soudu, proč neplní své zákonné povinnosti. V písemném odůvodnění rozhodnutí se přitom soud s nesplněním této zákonné povinnosti žádným způsobem nevypořádal. Jsem si samozřejmě vědom, že zhlédnutí je zcela stěžejní u osob, u kterých se omezuje svéprávnost pouze ve vztahu ke konkrétnímu jednání, přesto tato zákonná povinnost i u osob v apatickém stavu existuje.

Procesní právní úprava omezení svéprávnosti žádným způsobem nereflektuje specifika u osob, které jsou v apatickém stavu, a jejichž míra účasti na soudním řízení je omezená, respektive prakticky žádná. Zejména místní příslušnost, respektive její výlučnost způsobuje v praxi celou řadu problémů, které v důsledku vedou k porušování dalších ustanovení, když soudy si v některých případech velmi ulehčují svou činnost a prostřednictvím znaleckého posudku a výsledku znalce obcházejí své vlastní zákonné povinnosti. Procesní ekonomie řízení, kterou je zdůvodněna současná úprava, tak silně pokulhává, když soud místo osobní návštěvy posuzované osoby raději jmenuje znalce a zadá mu vypracování znaleckého posudku na náklady státu.

Jen pro úplnost si dovoluji sdělit, že bezprostředně po ustanovení manželky jako opatrovnice, muselo u jiného místně příslušného soudu (podle bydliště posuzovaného) proběhnout další soudní řízení, když pojišťovna odmítla na základě tohoto rozhodnutí vyplatit pojistné v řádu několika desítek tisíc korun. Toto vyplatila až po výslovném schválení převodu soudem. Přitom do předložení rozhodnutí Okresního soudu v Příbrami pojišťovna prakticky odmítala s manželkou svého klienta jednat a ani

nesdělila údaje nutné pro to, aby žádost o schválení převodu byla předložena již Okresnímu soudu v Příbrami a celá věc tak byla nejen zrychlena, ale aby byly ušetřeny náklady všech zúčastněných osob i státu.

Mgr. Jiří Benda,
advokát

[GRUBNER & PARTNERS s.r.o., advokátní kancelář](#)

Washingtonova 1599/17
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 313 793

Fax: +420 233 322 309

e-mail: sekretariat@grubnerlegal.cz

---

[1] Macková, A., Muzikář, L. a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou. Praha: Leges, 2016, s. 92.

[2] Svoboda, K., Tlášková, Š., Vlácil, D., Levý, J., Hromada, M. a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 87.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnícké osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)